

lábbal kezdve visszafelé. A magánforgóval valamennyi pár egymásfelé fordul, egymással szemben.

5. Kitartó-csalfa. Felállás: (párosával).

b a b
c c

b-a-b párok helyben kitartót táncolnak (kétszer tétovázóval egymás felé eső lábbal indulva helyesere), utána emelkedő jobbra, emelkedő balra. Közben jobb kézfogás magasan tartva, balkézszel szoknyafofogás (a kitartónál). Az emelkedésnél a kézfogás elengedve, páros kézkülesolás, a könyök vállmagasságban tartva.

Ezzel egyidejűleg a c-c párok csalfát táncolnak.

3 tétovázó lépés külső lábbal kezdve előre, utána bokázó.

3 tétovázó lépés külső lábbal kezdve helyre, utána bokázó.

A csalfánál az egymás felé eső kézzel kézfogás magasan tartva, külső kézzel ruhafogás.

6. Felállás páronként:

c c
a
b b

b—b-párok csalfa előre, bokázó.

c—c-párok csalfa hátra, bokázó.

a-párok ezalatt helyben csárdást járnak.

Két csárdáslépés jobbra, kettő balra, kezek csípőn; utána 8 rendes lépéssel megkerülik egymást, — egymásnak mindig háttal fordulva — karkülesolás mint az emelkedőnél.

7. a-párok csalfát táncolnak előre, utána bokázó.

b-párok helyben csárdást járnak (lásd az 5. pontot).

c-párok helyben csárdást járnak (lásd az 5. pontot).

8. Az összes párok csalfával helyretáncolnak.

9. Az összes párok helyben csárdást táncolnak, a fordulatonál a nyolcadik lépést arccal a közönség felé egyenes sorba állva fejezik be.

Soha többé!

Kis színdarab madarak-fák napjára.

Irta: Kóretzky Etel közs. tanítónő.

Nagydorog

Szereplők:

Gyurka	Cinke
Mariska	Bíbie
2 törpe	Rigó
Bagoly	Fa
Gébicsné	3 lepke
Döme törpe, 10—12 leány	

I. Jelenet. (10—12 leány és Mariska.)

(*Szín:* erdei tisztás. 10—12 lányka párososan táncol. Menet-
irány: kör. A kör közepén Mariska ül s úgy tesz, amint a dal-
ban hallja. Dallam: zölderdőben jártam.)

Zölderdőben jártam, virágok között,
Ott láttam egy kis lányt bokrétát kötött.
Mondtam neki, hogy maga aranyos,
Akkor szép a kislány, mikor takaros.

Zöld erdőben jártam, virágok között
Ott láttam egy kislányt, gyöngyöket fűzött.
Mondtam neki, hogy adjon nekem is,
Azt mondta, hogy nem ád, — mért vagyok hamis

Zöld erdőben jártam, kerek erdőbe
Ott láttam egy kislányt, sírt a kötőbe.
Mondtam neki, hogy megvigasztalom:
Ne sírj kedves rózsám, édes angyalom!

(A táncoló lányok a dal végére a háttérben félköralakban
helyezkednek el, vagy addig dúdolják, míg mindenki helyére
áll.)

Mariska: Nem búsultam, csak arra gondoltam, mit esi-
nálhat az én Gyurka testvérem... Ni, ott jön már! (Felugrik.)
Nézd, milyen szép csokrot szedtem vadvirágokból! Édesanyám,
tudom, meg fog örülni neki! — Te hol jártál?

2. Jelenet. (Előbbiek, Gyurka.)

Gyurka: Az erdőben! — Én is szedtem valamit! Nézz ide!
(Tömött zsebeket mutat.) Teli van szebbnél-szebb madártojá-
sokkal! Ez meg itt egy kis gébics! (Keménypapírra festett s
kivágott madarat tart markában.)

Mariska: Nem szégyeled magad, Gyurka! Hányszor hal-
lottuk az iskolában, hogy nem szabad bántani a madárkákat,
meg a fészkeiket sem! És aztán nincs szíved? Szegény madár-
mama, hogy siratja kis fiókáit! Neked jól esnék, ha egy óriás
a markába fogna és elvinne az Óperencián túlra?!...

Gyurka: Legalább világot látnék és nem hallanám a te
testvéri oktatásaidat!...

Mariska: No, Gyuri, ezt nem vártam tőled! Maradj magad-
nak, én elmegyek a társaimhoz és imádkozni fogunk, hogy a jó
Isten javítsa meg a te rossz szívedet. Szervusz! (Elmegy.)

Gyurka (kezével legyint): Elmulatok én magamban is, il-
letve ezekkel a tojásokkal, meg a kis madárkákkal.

3. Jelenet. (Gyurka s egy törpe.)

Törpe (hirtelen vállon fogja): Na, mivel foglalkozol?...
Mi van a zsebedben? (Odanyúl, kivesz egy tojást.) Gébics tojás?
Kopogtató madár tojása (belenéz)! Hujnye, cinke, bibie, rigó

tojás! Úgy látszik, jó ismerőse vagy a madárcák fészkeinek! No megállj! Megtanítlak én! — Jó testvérkédre, tanítóidra nem hallgatsz? No megállj!

Gyurka (ijedten térdre rogy): Aranyos törpe bácsi, bocsáson meg! Hadd menjek megkeresni Mariskát!

Törpe: Nem addig van az! Bünhődnöd kell sok, gonosz fészekrablásaidért!

Gyurka: Jaj, jaj! Mi lesz velem?

Törpe: Állj ide középre és meg ne merj mozdulni, ha kedves az életed!

Gyurka (kelletlenül): Igen, igen!

Törpe (sípjába fúj háromszor).

4. *Jelenet.* (Voltak, még két törpe.)

2 *törpe*: Mit parancsolsz édes gazdánk?

Törpe: Doboljátok ki az erdőben, hogy jelentkezzenek itt, ezen a helyen azok a madarak és fák, amelyeket ez a Gyurka gyerek megkínzott és kifosztott!

2 *törpe*: Igenis, rögtön itt lesznek! (El.)

Törpe: Akkor aztán meglátod, meggyőződhetsz róla, milyen jó gyerek vagy!

Gyurka: Kegyelem, kegyelem!

Törpe: Te se kegyelmeztél egy madárnak se! Nincs kegyelem!

Gyurka: De hát ez borzasztó! ... Elszaladok!

Törpe: Ott maradj! (Kezét felé emeli.) Ne mozdulj!

Gyurka: Jaj nekem, jaj nekem! Miért is voltam ilyen rossz!

Törpe: Á, itt jön Gébics mama!

5. *Jelenet.* (Voltak, Gébicsné.)

Gébicsné: Jó napot, Döme törpe! Eljöttem panaszt tenni, egy gonosz gyerek ellen!

Törpe: Igen, kidoboltattam! Majd jönnek még többen is! Addig foglalj helyet! (Mutatja hol. A félkörben álló leányok elé újra csak félkörben állítja fel az érkezőket.)

6. *Jelenet.* (Voliak s jönnek: harkály, cinke, bibic, rigó.)

Ez utóbbiak egyszerre: Adjon Isten jó napot. Hol tehetjük meg a panaszunkat?

Törpe (elrendezi őket): Ide tessék állni! Rögtön kezdetük is! Bölcös bagoly lesz a bíró. Á, már ő is megérkezett. (Hajlong.) Tessék, tessék, erre, erre! (Leülteti székre v. fatörzsre.)

7. *Jelenet.* (Voltak, bagoly.)

Bagoly: Jó napot, kedves testvéreim! Eljöttem igazságot tenni. Kik a panaszosok?

Madarak: Mi vagyunk!

8. *Jelenet.* (Voltak, lepkék.)

Lepkék: Mi is panaszt teszünk Gyurka ellen!

Bagoly: No, csak szép sorjában! Gébicsné asszony! Lépjen elő, hallgatom!

Gébicsné: Amikor kicsinyeimet megettettem és déli álmra hajtottuk fejünket, lépéseket hallottam. *Az* a fiú volt! (Rámutat Gyurkára.) Mindig közelebb, közelebb somfordált. Én hangosan sírtam. Kértem őt, menjen tovább, ne bántson minket. De hiába! Kinyújtotta a kezét s belemarkolt a fészekbe. Hiába borzoltam tollamat, hiába vagdostam feléje csőrömmel, egyik fiacskámat kiemelte s elvitte! (Sír.) Majd megszakadt a szívem miatta!

Bagoly: Ne sírj, jó asszony! Csak pár percig várj, míg a többiek panaszát is meghallgatom! Azután méltó módon megbüntetjük. — Te kiszakíthatod a fiú szívét, mert a tied is majd megszakadt!

Harkály: A legerősebb farktollaimat kihúzta és most nem tudok megtámaszkodni a fán. Megeszem a fában élő férgeket, így hasznára vagyok az embereknek és ez a gyerek mégis bánt!

Bagoly: Te csípd le majd az ujjait büntetésül.

Gyurka: (ujjait nézegeti.)

Cinke: Én meg a lábát fogom eltörni, mint ő az enyémet! Harkály doktor alig tudta meggyógyítani. (Kötözött lábba, sántikáljon feléje.)

Gyurka: Jaj, kegyelem!

Bíbic (harciasan): Te mersz kegyelmet kérni? Hát nekem mért nem kegyelmeztél? Mért vágtál a földhöz, hogy egyik szememre megvakultam!? (Bekötött szemmel van.) Ki fogom csípni a szemedet!

Rígó: Engem örökké csúfol. Majd meghúszom érte a füledet!

Lepkék: 1. Szárnyunkat kitepi. 2. Gyufaskatulyába tesz. 3. Tűvel szurkál!

3 *lepke:* Most mi viasszasúrjuk!

Fa: Gallyaimat tépi, késsel vés, faragsál, ráncigál, hintál rajtam. De várj csak, és próbálj még ágaim közt fészket keresni! Egyik karommal agyon foglak sújtani.

Bagoly: Hallottad a vádakát? Szállj szívedbe! Bánod-e, hogy mindezt tetted?

Gyurka: Csak most látom, milyen sok rosszat tettem! Ha van mentség számomra, ne bántsatok! Soha többé ilyesmit nem teszek!

Bagoly: Ha becsületszavadra fogadod...

Gyurka: Becsületszavamra fogadom...

Bíbic (közbevág): Nem úgy van az! (Össze-vissza kiabálnak: Nincs kegyelem! Menjünk neki!)

(Hozzárohannak.)

Gyurka: Istenem, segíts! (Elesik, elájul. A törpék, madarak, fa, lepkék széjjel szaladnak.) (Gyurka felébred, szemét dörzsöli, körülnéz, tapogatja tagjait.) Úgy látszik álmodtam... Jaj az a gébicsmama! Meg az a bíbic! .. Jaj, de jó, hogy csak álom volt! Most azonban valóban megfogadom, hogy soha többé nem bántom a madarakat s nem kínozzom a kártékony állatokat sem.

9. Jelenet. (Mariska jön.)

Mariska (a fogadást halja a háttérben, most előre jön.)
 Ugy legyen! Ámen!

Mariska: Ugy-e, kedves pajtásaim, ti sem fogjátok bántani
 ezután a madarakat és a fákat?

Gyurka (az iskolás gyermekekhez): Igérjétek meg!

Az iskolások: Megígérjük! Meg is tartjuk!

(Dal: Árnyas erdőben szeretnék élni. Mindenki énekl.)

Ismeretterjesztő előadás.

A magyarság művelődési és társadalmi fejlődése.

III.

A középkor.

A „sötét” középkor fogalma a 15—16. század reneszánsz és humanista mozgalmában érlelődött ki. A reneszánsz emberei úgy érezték, hogy új kor küszöbén állnak, s megtagadtak minden szellemi közösséget a közvetlen múlttal. A lekicsinylés és a gyűlölet hangján nevezik el az időszakot, amely a csodálatos Róma és saját koruk közt tátong. Így a szó csakhamar harci riadó lesz, vagy élesre fent bárd a kárhozatra ítélt múlt felett. A reneszánsz embere azt az ellenkezést s ellenszenvet, amelyet a közelmúlt emberei és eszméi iránt táplált, mind beleöntött ebbe a szóba: középkor. Ráolvasta, hogy Róma miatta pusztult el, hogy ő volt az, aki kioltotta az antik világ fényét, s helyette a barbárság sötétségét borította az emberiségre. Áthághatatlan árkot vonnak az antik és a középkor közé, s míg az egyiket fénybe vonják, minden ragyogással felöltöztetik, addig a megvetett másikat sötétségbe vetik, a barbárság korának keresztelik el, amelyről jobb minél kevesebbet tudni. A reneszánsznak ezt a pártos történet-szemléletét azután magáévá teszi a német humanizmus és reformáció, örökségként átveszi a felvilágosultság, végül újra feleleveníti a legújabbkor liberalizmusa. Csupán az ellenreformáció és a romantika tudja a középkor értékeit és szépségeit igazán megérteni.

Azóta, jól tudjuk, hogy a reneszánsz saját maga és a középkor megítélésében nagyot tévedett. Amikor az olasz quattrocento az antikot zajos csodálattal ünnepelte, nem az ókori császárkori alkotásokra nyúlt vissza, — hogy ne is beszéljünk a görög klasszicizmusról! — hanem a középkori toscanai román stílus emlékeire. Tévedése az volt, azt hitte, ha átugorja a gótikát, a közvetlen múltat, már belekerült az antik világ kellős közepébe. Így történt, hogy az antik mintát a korareneszánsz számára nem az ókor, hanem maga a lebecsült középkor (román stílus) szolgáltatta, amiről persze ők nem is tudtak. A humanisták szenvedően epédeztek az óromai élet után, latinosságukat mégsem a klasszikus auctorok írásain tisztígták, hanem a középkort beköszöntő Boëthius, Symmachus, Hieronymus és Szent Ágoston nyelvezetén. Az úgynevezett humanista írás csak neve után „antiqua” igazában Karoling, tehát koraközépkori betűformákat elevenít fel. Míg tehát a reneszánsz embere a közelmúlt gótika kora ellen fordult, a középkor első felét — összetévesztve az antikkal — nemcsak hogy nem ítélte el, hanem egyenesen feldicsőítette.

Hasonlóan igaztalanul járt el a reneszánsz történelemszemlélete a középkorral akkor, amidőn szemére vetette, hogy az antik világot elnémitotta. A reneszánsz hamis képet alkotott magának ebben is. A középkor — jól tudjuk! — nem viharként söpörte el az antik világot, hanem lassú érésben, fokról-fokra bontakozott ki antik köntöséből. A Krisztus utáni 3. század közepén kezd távolodni a történelem pályája az antik vonaltól, hogy azután a 6. század közepe táján végleg beérjen a középkorba. E két határ